

Česko-lužický věstník

číslo 9 / září 2013

ročník XXIII

Rudolf Mjeň

Te křízna

„Dobry wječor, kmótra baba,
pójće wšak wy runje k nam!
Moja žona je tak słaba,
wašej rady potrjebam.
Pójće, pójće, chwatajće,
wona jara stonaše!

Waš grat sebi sobu wzmiće,
wšitko, štož wy trjebaće,
krjepki, lenčk a wšitko piće,
štož tym žonam strowe je.
Ja wam wšitko ponjesu,
pójće jeno we skoku!“

Hapla džeše: „Hnaće, dźiće,
ja glajch běžu za wami!
Łožo přeco nutř wy bijće,
wopójsće je z płachtami;
wobstarajće dušnje wšo,
zo ja nam kam hotowo.“

Jurij saha ze wšej mocu,
přińdže, twari, tepi skok.
Hapla dóńdže, a z jej prócu
lehnje Wórta so na bok.
A hdyž ranje zaswita,
Jurij herbu powita.

Połny wjesołóće Jurij
runje horje skakaše,
stupi srjedža do tych duri,
z počnej šiju wołaše:
„Rjedźće, pječće, truhajće,
parće, warće, řezajće!“

Křtiny

„Dobry večer, milá kmotra,
paní bábo babicí,
má žena se drží sotva,
žádá vaší pomoci.
Pospěšte si, pojdte k nám,
naříkala tuze tam!

Hledte, ať jen s sebou máte
plátno, kapky, koření,
hlavně květel, však vy znáte,
co je zdravé pro ženy.
Já vám všechno ponesu,
jen se dejme na cestu!“

Apolena na to: „Jděte,
já běžím hned za vámi!
Udělejte postel v koutě,
zavěste ji plachtami.
Všechno pěkně zaříďte,
ať to najdu hotové!“

Jíra běží ze vši síly,
nosí, dává vodu hřát,
Apolena už je v síni,
spěchá Vorše pomáhat.
A když ráno šerí se,
vítá Jíra dědice.

Jíra sotva očím věří,
málem skáče radostí!
Postavil se vprostřed dveří,
z plna hrdla hartusí:
„Všichni péci, uklízet,
pařit, vařit, zabíjet!“

Te křízna (Křtiny) Rudolfa Mjeně je písní, jejíž text zlidověl. Zpívala se v Horní Lužici a ukazuje mnohé zvyky spojené se křtinami dítěte. Více k tématu a dokončení básně najde čtenář na str. 64. Překlad Zuzana Bláhová-Sklenářová.

Z HORNÍ LUŽICE

► **Týdenní intenzivní kurz češtiny** uspořádal letos opět Pavel Šlechta, český učitel vyslaný do Lužice ministerstvem zahraničí. Kromě českého jazyka měli účastníci možnost naučit se vařit česká jídla. V pátek 23. srpna se konala i dvojpřednáška o česko-lužických vztazích. Obecným výkladem ji zahájil Antonín Kříž, o Společnosti přátel Lužice pohovořil Radek Čermák.

red

► (SN 13. 6.) **Lužickosrbský národní soubor představil baletní pohádku Křescana Krawce.** Tanečně-dramatické dílo nese název Bitva wódnych mužow (Souboj vodníků). Jedná se v podstatě o melodram, v němž se snoubí recitace se symfonickou hudbou, podobně jako v proslaveném pohádkovém díle Sergeje Prokofjeva Péta a vlk. Pro hudební podklad Krawcova textu byly využity nejrůznější skladby Antonína Dvořáka.

► (SN 2. 7.) **Obyvatelé střední Lužice jsou zase o krok blíže ke ztrátě domova.** Pravděpodobnost, že se 1 600 obyvatel z okolí Slepého bude muset vystěhovat kvůli rozšíření povrchového dolu Wochozy, je stále vyšší. Vyplývá to z dílčího rozhodnutí plánovací komise okresu Horní Lužice-Dolní Slezsko. Konečný verdikt má padnout v průběhu září. Hrozilo by tak zničení lužickosrbských vesnic Trjebinky, Rowného, Mułkec, Miłorazi a části Slepého jižně od železniční trati. Pro tento plán hlasovali krajští radní Bernd Lange a Michael Harig, starosta Biskupic Andreas Erler a starosta Halštrowské Holy Jürgen Kloß (všichni CDU). Proti byla Katrin Kagelmannová (Levice) a starosta Radebergu Gerhard Lemm (SPD). Karl-Heinz Schulz (Levice) z Budyšína se zdržel hlasování. „Rozhodnutí členů plánovací komise bude mít dalekosáhlé důsledky,“ řekl představitel obce Rowného Jörg Funda. „Jsem zklamán z nezájmu některých členů komise. Pouze Kathrin Kagelmannová a Gerhard Lemm aktivně diskutovali.“ Funda rovněž připomněl jasné stanovisko rowenské obecní rady, která se už v roce 2009 vyjádřila proti rozšíření těžby. K aktuálnímu rozhodnutí komise se vyjádřil také předseda Domowiny Dawid Statnik: „Nejsme z toho šťastní, protože likvidaci vesnic těžbou bude ohrožena sama lužickosrbská podstata. Nejde však o otázku, zda jsme pro těžbu, nebo proti ní. Musíme se ptát, co bude s lužickosrbským elementem v daném regionu, dojde-li skutečně k vystěhování. Úzce spolupracujeme s domowinskou župou Běla Woda/Niska, která reprezentuje zájmy obyvatel – většina z nich je však pro stěhování. Uděláme maximum pro to, aby se i po vysídlení zachovaly lužickosrbské kořeny.“ Proti tomu se však

postavil poslanec Levice v saském parlamentu Hajko Kozel: „Domowina měla odměnit odmítnout. Argument, že se chce většina obyvatel přestěhovat, už neplatí, jelikož mezitím vyšlo najevo, že těžební společnost Vattenfall průzkum chybně interpretovala.“ Komise na svém zasedání ve Wojerecích také projednávala Konceptci oživení jazyka ve slepé oblasti.

► (KP 7. 7., 21. 7.) **V úterý 2. července, na svátek Navštívení Panny Marie, proběhla v Róžantu pouť.** Ralbický farář Michal Nawka mj. ve svém kázání zmínil plánovanou těžbu kaolinu v bezprostřední blízkosti poutního místa. Petice, kterou proti tomuto záměru organizuje občanské sdružení Naša knjeni na lipje, byla uveřejněna v prázdninovém dvoučísle Věstníku.

Průzkum připravuje podnik na těžbu kaolinu z Kamjeneje (Caminau) u Rakec, který chystá průzkumy celkem na osmi místech v Lužici. Jürgen Schlegel, zástupce podniku odpovědný za rekultivaci a těžební povolení, představil některé detaily. Průzkum by měl proběhnout na planině mezi Róžantem, Smjerdzacom a Łazkem. Jeden vrt je velikostí srovnatelný s běžnou studnou – asi 10 cm průměr, hluboký je 30 m. Schlegel uvedl, že těžbou nedojde k výraznějšímu poklesu podzemní vody a že po těžbě jeho firma zajistí i rekultivaci. K takovým vrtům je ovšem třeba souhlasu saského vyššího báňského úřadu z Freibergu, který ještě nebyl vydán. Petice proti těžbě byla představena v Ralbících a Chróscících. Zdá se, že petiční hnutí získá i podporu křesťansko-demokratické unie (CDU, vyslovil se tak poslanec saského zemského sněmu Alojs Mikławš). Záměr odmítá i obec Ralbicy-Róžant (starosta Hubertus Ryčer, CDU), která mj. vyzývá majitele pozemků v dotčené lokalitě, aby je neprodávali.

► (KP 7. 7.) **Nový drážďansko-míšeňský biskup Heiner Koch shrnul prvních sto dnů svého působení.** Biskupovi podle jeho vlastních slov diecéze připravila více překvapení, než sám očekával, počínaje tím, že se zde 80 procent lidí nehlásí k žádné konfesi – a řada z nich nejenže Boha neodmítá, ale ani si neklade otázky po jeho existenci. Biskupství je velmi rozmanité, kromě katolictví Lužických Srbů nejsou zbožné zvyky příliš rozvinuté, jednotné pastorační působení zde proto není možné. Biskup se nevyhnul ani otázce sexuálního zneužívání dětí kněžími a církevními zaměstnanci: od šedesátých let 20. století je v drážďansko-míšeňském biskupství známo 14 obětí, od roku 2002 do současnosti byly kromě jednoho všechny případy řešeny a uzavřeny. Z osmi viníků

pět mezitím zemřelo, zbylým třem byly uloženy církevní právní tresty a zakázána práce s dětmi a mladistvými.

► (KP 7. 7.) **29. června byla v budyšínském děkanském kostele sv. Petra otevřena poutovní výstava „Modlerjo“.** Dvanáct maleb profesorky Sylvie Vandermeerové představuje různé lidi při modlitbě.

► (KP 7. 7.) **28. června byl v Kamjeneji odhalen pomník zdejšího rodáka, profesora Mikławše Wićaze († 1998), jednoho z průkopníků informatiky v Německu.** V letech 1956–1986 vedl na drážďanské Technické univerzitě oddělení kybernetiky a výpočetní techniky. Slavnost sice proběhla zčásti v lužické srbsčině, na pomníku však lužickosrbsky není ani slovo.

► (KP 21. 7.) **Ve dnech 4.–7. července podniklo 22 věřících z lužickosrbských katolických farností pouť do Velehradu k uctění památky sv. Cyrila a Metoděje.** Cestou navštívili mj. klášter Porta Coeli v Předklášteří u Brna, kde působily také lužickosrbské řeholnice: abatyše Annunciata Bělkec z Chróscíc či řeholnice Wórša Wićazec († 1995).

► (KP 21. 7.) **Domov sv. Marie a Marty, zařízení kláštera Mariiny Hvězdy určené tělesně i duševně postiženým, oslavil 6. července slavnostní mši 40 let svého působení.** Převorka kláštera, sestra Paulina Köhlerová, zdůraznila závěrem mše, že přítomnost postižených v klášteře je pro všechny obohacující. Na svou dlouhodobou práci s postiženými vzpomínala také bývalá abatyše Benedikta Wawriek. Domu velmi přispěl rovněž P. Ubald Kansy, cisterciák z Róžantu († 2006). Postižení měli původně po dosažení plnoletosti domov opouštět, klášter však dosáhl toho, že mohou zůstat i v dospělém věku. Postupně v rámci klášterního areálu vznikl domov sv. Josefa (obydlí postižených), domov sv. Terezie (pro těžce postižené), domov sv. Michala (dílňa), domov sv. Anny a kukowský dvůr určený pro léčebné jízdy na koni.

► (KP 21. 7.) **V Lužickosrbském muzeu na budyšínském hradě je do 22. září k vidění výstava „Canki, somot, parlički – pycha narodneje drasty Serbow“** (Krajky, samet, korálky – nádhera lužickosrbského národního kroje). Připravili ji pracovníci budyšínského a chotěbuzského muzea ze svých sbírek. Vedle „klasických“ krojových oblastí Lužice jsou zde zastoupeny i končiny poněmčené, kde kraj již zanikl, a nejbližší exponáty pocházejí až z oblasti někdejšího srbského osídlení v okolí Frankfurtu nad Odrou.

► (KP 21. 7.) **V Chróscících proběhl 11.–14. července X. mezinárodní folklórní fes-**

tival. Konal se v Hochoze, Budyšině a Chróscích. Kromě folklórních souborů vystoupily i jiné hudební skupiny národnostních menšin, jako například punkfolkové duo Berlinska dróha. Program vyvrcholil v neděli v Chróscích čtyřjazyčnou mezinárodní bohoslužbou a galaprogramem na slavnostní louce pod pomníkem osvobození. Festival navštívilo celkem na 18 tisíc diváků.

➤ (KP 4. 8.) **43 mladých a 16 dospělých lužickosrbských poutníků se vydalo 31. července na tradiční pouť do severočeské Krupky.** Po třídenním pěším putování se účastnili bohoslužby, již sloužil Filip Irmer z münsterské diecéze, který dlouhodobě působí v České republice.

➤ (KP 4. 8.) **Lužickosrbské muzeum představí olejomalbu Friedricha Heysera z roku 1904.** Dosud neznámý obraz s názvem „Andacht in einer wendischen Dorfkirche“ (Pobožnost v lužickosrbském venkovském kostele) byla objevena díky upozornění sběratele Petra Lipiče ze Swinarnje na serveru eBay. Spolku přátel muzea se podařilo obraz zakoupit ze soukromého vlastnictví z Xanten (město ve spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko). Obraz o rozměrech 70 x 100 cm zachycuje okamžiky těsně před bohoslužbou pravděpodobně v kostele ve Wotrowě. Akademického malíře portrétů a historických motivů Friedricha Wilhelma Theodora Heysera (1857–1921) snad inspirovala vlna zájmu o Lužické Srby po slavné národopisné výstavě v Drážďanech roku 1896, jež proběhla v rámci výstavy saského řemesla a uměleckého průmyslu.

➤ (KP 4. 8.) **Na konci září začne rekonstrukce interiéru budyšínského kostela sv. Petra.** Simultánní chrám, jehož majiteli jsou evangelická farnost sv. Petra a římskokatolická děkanská kapitula sv. Petra, bude uzavřen asi dva roky. Kostel bude znovu vymalován (přičemž se hledá co nejděrnější barevnost), bude obnovena elektroinstalace a osvětlení. Poslední rekonstrukce tu proběhla před 60 lety. Náklady na obnovu se odhadují na 2,1 milionu eur.

➤ (KP 4. 8.) **Ve věku 77 let zemřel 28. července v Budyšině někdejší ordinariátní rada dr. Siegfried Seifert, dlouholetý ředitel budyšínského diecézního archivu a knihovny biskupství.** Svou disertaci věnoval katolické církvi v Sasku od dob reformace do zákazu jezuitského řádu.¹ Seifert byl také kustodem kapituly sv. Petra a zasloužil se o vytvoření Pokladny (Schatzkammer) v Budyšině, která byla zřízena roku 1985 v někdejší biskupské bytě. Seifert se stal 2002 čestným občanem města Budyšina a byl také expertem při procesu blahoslavení Alojse Andrického.

➤ (KP 4. 8.) **V Nowé Wjesce v pondělí 29. července oslavila 90. narozeniny známá krojová švadlena Haňža Krawcowa.** Celý život pracovala v zemědělství, u chróscické švadleny Mariji Šolčiny se naučila šít a vyšívat kroje. Je jednou ze tří žen v Nowé Wjesce, která každý den nosí katolický kroj.

➤ (KP 11. 8.) **V Róžantu po 24 letech znovu proběhlo divadelní představení.** Ochotnická skupina pod vedením Michala Šopty představila tisícileté dějiny poutního místa od legendárního nalezení mariánské sošky až do roku 1947, kdy byl kostel po zničení na konci druhé světové války znovu vrácen věřícím. Scénář tzv. scénického panoramatu (divadelní výstupy se střídají s videosekvencemi) sepsal Jurij Koch.

➤ (KP 18. 8.) **Vyšla kniha Bena Budara *Sym měla tajki strach - Poslednje dny Druheje swětoweje wójny w Serbach*.** Známy lužickosrbský spisovatel tu volně navazuje na knihu shromážděnou ze vzpomínek mužů, kteří museli narukovat do wehrmachtu za druhé světové války nebo se jich jinak dotkly válečné události (*Tež ja mějach zbožo [Také já měl štěstí]*). Tentokrát uveřejňuje literárně zpracované vzpomínky žen. První veřejná prezentace se uskutečnila na Budyšínské noci poezie 10. srpna 2013.

Z DOLNÍ LUŽICE

➤ (SN 6. 6.) **Dolnosrbské gymnázium bude mít letos v 7. ročníku pouze dvě třídy.** V minulých letech se přitom bez větších problémů dařilo obsadit tři třídy. Důvodem je slabší zájem rodičů dětí, který podle chotěbuzského školského radního Detlefa Schweda souvisí mimo jiné s tím, že od školního roku 2012/2013 působí ve městě nové gymnázium, jež je zřizováno nadací bramborské evangelické církve. Ředitelka lužickosrbského gymnázia ve spolupráci s Jazykovým centrem WITAJ hledá východisko z této situace. Chce například založit tradici zkušebního vyučování pro děti z místních základních škol, na nichž se vyučuje lužická srbština.

➤ (SN 10. 6.) **Dolnolužičané vzpomínali na vesnici Liškow.** V povrchovém dolu Chotěbuz-sever se těží hnědé uhlí od roku 1981; po roce 2015 dál svou činnost ukončí. Na jeho místě bývaly vesnice Tšawnica, Liškow a Liškow, v nichž převažovalo lužickosrbské obyvatelstvo. Všechny tři obce dnes připomínají pomníky, poslední z nich přibyl letos a je věnován někdejší existenci Liškowa. Památník sestává z kamenného pomníku, tří informačních tabulí, nově zasažené lípy a odpočinkového místa. Na slavnostní odpoledne se dostavily čtyři stovky návštěvníků, mezi nimiž byli někdejší obyvatelé Liškowa; mnozí z nich se setkali popr-

vé po mnoha letech. První písemná zmínka o Liškowě pochází z roku 1346. Ještě v roce 1956 zde mluvilo lužickosrbsky kolem 400 obyvatel z 530 a stovka žen běžně nosila lužickosrbský kroj. Předseda Domowiny Dawid Statnik na setkání zdůraznil, že zničení Liškowa Lužickým Srbům velmi uškodilo, a proto se Domowina nadále důrazně staví proti rušení dalších vesnic s lužickosrbským obyvatelstvem.

➤ (NC 28) **Nadace Volkswagenu podporuje zdokumentování dolnosrbských nářečí.** Projekt „Dokumentace ohrožených jazyků“ běží již od roku 2000 a bylo na něj vynaloženo 28 milionů eur. Mezi ohrožené jazyky je pochopitelně zařazena také dolnolužická srbština. Tým Jana Měškanka nahrává rozhovory s lidmi z různých věkových skupin. Nahrávky jsou archivovány a dále zpracovávány jazykovědci.

➤ (NC 29) **FC Energie Cottbus podporuje odbagrování dolnolužických vsí.** Fotbalový klub od letošního června spolu s lobbistickým spolkem „Pro Lausitzer Braunkohle“ podporuje kampaň za odtěžení srbského Prožyma a otevření povrchového dolu Wjelcej-jih II. Za podporu nuceného přesídlení 800 lidí si oddíl vysloužil kritiku ekologických organizací z celého Německa.

➤ (NC 30) **Předseda Domoviny Dawid Statnik byl hostem Ústřední rady Sintů a Romů v Heidelbergu.** Se svým protějškem Romanim Rosem konzultoval postavení romské a sintské menšiny v Německu, problematiku financování a postavení menšin v politice. Zároveň blíže představil lužickosrbský vzdělávací systém. Romani Rose byl překvapen skutečností, že také Srbové se potýkají s pravicovým extremismem.

➤ (NC 31) **Žylowska školka Mato Rizo má novou ředitelku.** Diana Buchanowa ve funkci vystřídala dosavadní ředitelku Margittu Altgrügerowou. Na novou pozici se připravovala v dálkovém kurzu Lužickosrbského školského spolku. Margitta Altgrügerowa odešla na vlastní žádost. Ve své funkci působila od roku 1998 a zasloužila se o rozvoj dvojjazyčných školek.

➤ (NC 32) **Při příležitosti 150. výročí založení Maticе slovenské proběhl v Martině 2. evropský kongres slovanských matic.** Zástupci 16 slovanských matic, zdůraznili, že Slované si mohou rozumět také bez angličtiny. Lidé se s jinými slovanskými jazyky mohou sblížit čtením literatury v původních jazycích i sledováním zahraničních televizí. Rudolf Schuster pak pozdravil dolnolužický Wětošow, z kterého pocházel humanista Jan Bok (Bocatus). Ten působil mimo jiné v Košicích.

¹ Vyšlo jako *Niedergang und Wiederaufstieg der Katholischen Kirche in Sachsen 1517–1773*, St. Benno-Verlag GMBH Leipzig 1964.

► (NC 33) **Iniciativa za zachování dolnoněmčiny a lužickosrbské organizace uspořádaly parlamentní večer ve Wittstocku.** Zástupcům spolkového i zemského sněmu připomněli, že oba jazyky jsou součástí brannoborského kulturního dědictví. Zástupci obou menšin se dohodli na vzájemné podpoře. Město Nowak pak pozval Dolnoněmce do Dolní Lužice, kde se lépe seznámí s možnostmi, jak jejich jazyk revitalizovat.

Ze Serbských Nowin podal Petr Kalina, z Nowého Casniku Josef Blažek, z Katolského Posola Jan Zdichynec.

Z CIZINY

► **Zazněla přednáška o národní vlajce Lužických Srbů.** Téma přednášel dlouholetý člen SPL ing. Ladislav Hnat 9. srpna 2013 na 25. Mezinárodním vexilologickém kongresu v Rotterdamu (vexilologie je pomocná

věda historická o vlajkách, praporech apod.). Stovku účastníků z celého světa seznámil s podobou, vznikem, historií a užíváním národní vlajky Lužických Srbů, v předmluvě i s jejich historií, sídelním územím a současností. Přednáška doplněná obrázky byla pro mnohé, zejména mimoevropské účastníky, prvním seznámením s Lužickými Srby.

red

TÉMA

Rudolf Mjen: Te křízna

V roce 2007 vydalo nakladatelství Domowina 53. svazek edice Serbska poezija, který sestavil Franc Šěn a který obsahuje všechny básnické texty **Awgusta Theodora Rudolfa Mjeně (1767–1841)**. Tento pozapomenutý básník z evangelické Horní Lužice se narodil v Njeswačidle, kde byl jeho otec farářem, vystudoval ve Wittenberku a stal se farářem v Kotecích, poté byl pastorem v Lubiji. Básnické nadání zdědil po otci – osvícenském básníku Juriji Mjeňovi (1727–1785), který napsal ódu na lužickosrbský jazyk, známou jako *Rěčerski kěrliš*. I syn patřil mezi nejlepší autory osvícenského období. Vynikal jazykovými schopnostmi, byl vzorem pro Handrije Lubjenského i Handrije Zejlera; Franc Šěn dokonce uvádí, že Mjen byl Zejlerův „pućrubar“ (průkopník). Ve sbírce je otištěno osm dochovaných básní a písní, z nichž některé zlidověly – jako právě např. *Křtiny (Te křízna; poprvé tištěna v Budyšině roku 1842)*, jejíž překlad v tomto čísle přinášíme. Text byl inspirován německou písní „Grüßt Gevatter! meine Liese...“ z roku 1802, která byla roku 1803 zakázána saským kurfiřtem jako „škodlivá“. V té době – tedy již před více než dvěma sty lety – zřejmě vznikla i Mjeňova píseň. Ještě Antonín Frinta (Lužičtí Srbové a jejich písemnictví, Praha 1955) si nebyl jist, který z obou Mjeňů je autorem této a dvou dalších současně tištěných skladeb (*Chwalba Burstwa, Žnje*), současné bádání se tedy kloní na stranu mladšího z nich.

Křtiny byly v tradiční venkovské kultuře jedním z výrazných obyčejů spjatých se životním cyklem, ačkoli ne tak důležitým jako svatba nebo pohřeb; šlo o obřad konaný v zásadě uvnitř rodiny, i když rodiny v širším smyslu, rozšířené o kmotry. Vznikaly při něm totiž zásadní společenské vztahy: kmotr byl po rodičích nejbližším příbuzným dítěte a v případě jejich smrti dohlížel na kmotřencovu výchovu a další život. „Československé“ zvyky okolo narození dítěte, křtu a křtin zaznamenali mnozí národopisci a vlastivědní pracovníci; křtiny v Lužici u nás tak známé nejsou. Musíme si přitom uvědomit, že je v tomto případě třeba rozlišovat mezi Srby katolickými a evangelickými. Právě pro evangelické prostředí je vynikajícím zdrojem cenných a dnes již nedostupných informací, zároveň však také ukázkou solidního básnického umění, plnou jadrného humoru, Mjeňova báseň *Křtiny*. Připojujeme zde výtah z průvodního textu Jana Petra Jordana k německému překladu básně, který Jordan uveřejnil s komentářem v článku *Etwas über die lausitzischen Serben oder Wenden* (tj. *Něco o lužických Srbech čili Vendech*) v pražském časopise *Ost und West* roku 1837 (č. 7, 8, 11, 12, s. 54, 58–60, 85–86, 93–95). Čtenář v něm najde řadu zajímavých údajů a vysvětlení některých neznámých či dnes již stěží pochopitelných

míst: „Na důkaz, jak se vyvíjí novější srbská poesie v Horní Lužici (ta starší je mnohem lepší), a na jaké cíle se zaměřuje, podáváme zde překlad písně, která se tam často zpívá a která se dotýká mnoha zvyků, jež se provozují při křtu dítěte. (...)“

Když se dítě narodí, raduje se celý dům; jako báby babičí pomáhaly dříve staré ženy, odtud se také jmenovaly *baba*; nyní působí školené porodní báby. První starost je nyní vybrat kmotry, kteří ponosou dítě ke křtu; hledají se obvykle v užším příbuzenstvu, mezi dobrými známými, a zvláště často to bývá mladý pár, který by rádi dali dohromady. Bývají obvykle tři u dětí manželských a pět u nemanželských; z nich je většina mužského pohlaví, je-li dítě hoch, a ženského, je-li děvče. Při křtu předávají kmotři křestní peníz nebo jiný kmotrovský dar bábě, jež jej pak předá otci. Když kmotři přijdou do domu, přinášejí drobné pamlsky ostatním dětem a čeládce. Kmotry chodí prosit zhusta bába, která nese v ruce černou hůlku, je-li dítě hoch, při děvčeti bílou. Jindy to obstarává učitel, který bývá také obecním písařem a proto se mu říká *šrybar*. Lze při tom doposud pozorovat množství pověřených zvyklostí. Buď hned po křtu, anebo šest neděl poté se slaví křtiny, *křízna*, větší či menší podle zámožnosti. U bohatých se na ně kmotři zvou posláním koláčů. V určitý den, obvykle v neděli, se sejdou ve křtencově domě a tam je pohostí. Po druhé hodině polední následuje oběd, jehož jídla jsou stanovená; zvláště nesmí chybět kapr. Po jídle se hraje hry, povídá se, až do kávy, která se nosí na stůl v šest, sedm nebo osm hodin. Pozdě v noci se podává večere, po které se každý odebere domů. K této slavnosti nosí kmotry okázalé dary všem lidem v domě, často v hodnotě 10–12 tolarů.“

Křtiny (dokončení z úvodní strany)

Teď má ještě jednu starost:
koho pozvat za kmotry.
Voršu ještě tíží slabost,
přece si však rady ví.
Z kouta se jen usmívá:
„Popros přece suseda!“

„Pravdu máš, ten první bude,
druhý Matěj Ševcovic.
S Mařkou Krejčů on rád půjde,
nebude se hněvat nic.
Tyhle tři já prosit chci
mému synku za kmotry.

Po rybách se poptám všude,
jestli je kdo z Rakec má.
Bulík zítra pod nůž půjde,
i ta svině – zbourala
chlívek. – Dneska housery
zarežu, i kapouny.

Nejdřív ale musím přesto
na faru a do školy.
Vy můžete míchat těsto,
chystat salát hlávkový.
Já tam honem poběžím,
však se dlouho nezdržím.“

„Dej vám Pán Bůh dobré jitro,
milý pane faráři,
narodilo se nám dítě,
o křest pro něj prosit chci.
Přijďte potom s paní k nám,
já vás oba moc rád mám.“

„Zdař Bůh, pane učiteli,
křtiny máme ve středu,
kdybyste k nám přijít chtěli
i se ženou k obědu.
Maso bude samá kost,
koláče zas tuhé dost.“

U všech kozlů, vždyť jsem ještě
k řezníkovi zajít chtěl!
„Pane mistr, zítra přijďte,
já bych pro vás práci měl;
krev vám budu míchat sám,
jitrnice nedělám.“

Bába jde zvát kmotry po vsi,
zlatník na to Jíra dal.
Potom z krámu nákup nosí,
šafrán, koření a dál
cukr, kávu, rozinky –
kafe ona nejradši.

V úterý, co stačí síly,
všichni křtiny chystali,

by to dobře připravili,
dost si práci dávali.
Muž s pacholkem, bába a
děvečky i pasačka.

Přišla středa. Jíra vstává
záhy, hned si naléval.
„Kořalička sílu dává!“ –
„Pozor, abys nepřebral!“
volá Vorša z postele.
Jíra už má v sobě dvě.

„Vítám od božího slova!“
Z kostela už kmotři jdou.

Jíra vstává, sedá znova,
sotva stojí na nohou.
„Ctění kmotři, vítejte
a se mnou si připijte!“

Farář s učitelem nato
jdou přát štěstí pospolu:
„Všechno dobré!“ – „Díky za to,
sedejte jen ke stolu!
Polévka je na míse,
pan farář ať modlí se!“

„Nyní, milí kmotři, pijte,
jezte, jenom dejte si!
Ať vám chutná! Přece víte,
že vám rád dám. Přejte si,

co jen schází, co chcete,
volejte a řekněte!“

Všichni spolu s chutí jedí,
to a to se povídá.
Jíra ovšem málo sedí,
sám o kmotry péči má.
Jim i sobě připijí,
dolévá, jak dopijí.

Jíra s bábou pobíhají,
nosí maso, omáčku.
Pečeně se pěkně krájí,
mizí plátek po plátku.
K masu křen též podali,
topinky a křížaly.

Když jde Jíra pro koláče,
už se motá velice.
„Tady nesu vykládané,“ –
a vtom spadne s lavice.

Odtud volá děvečky:
„Podejte mi kořalky!“

Vorša zlostně hubuje ho:
„Že se, muži, nestydíš!“
Krev jí pění hněvem z něho.
„Přijdu na tě, uvidíš!
Běž si lehnout za kamna,
tam patříš, jsi ožrala!“

Modlili se – konec jídla,
kantor začal nábožnou.
Vorša v koutě vsedě zdřímala,
tak se lekla najednou.
Kmotřenec zas žalostně
křičí – že má v peřince...

Kmotra bába s kávou čeká,
už rachotí hrníčky.
Z homole pak cukr seká,
je to slyšet přes půl vsi.
Nosí další koláče,
mísu jablek, kdo snad chce.

Když se všichni do systosti
najedli a napili,
poprosila Vorša hosty,
aby se nehněvali –
bude-li jim po chuti,
aby ještě zůstali.

„Dá-li Pánbůh“, bába praví,
„sejdem se zas za rok tu.“
Jíra mručí z polospaní:
„Budeme-li živi, nu!“
A potom už s výslužkou
všichni ze křtin domů jdou.

Poznámky k básni (zpracovali autoři zčásti s využitím Jordanova textu).

- *Lnice květel* je léčivá bylina používaná pro protizánětlivé účinky, někdy i proti křečím, ale také k magické ochraně malých dětí před zlými silami a kouzly (kladla se na kolébku).

- *Jíra vítá dědice* – u lužickosrbských sedláků dostával nejmladší syn křestní jméno po otci, a s ním později zdědil také statek. (J.)
- *Rakecy* jsou trhová ves v Horní Lužici, známé četnými rybníky v okolí s dobrými rybami. (J.)

- Bývalo zvykem, že na různé hostiny (mimo posvícení) si Lužičtí Srbové nosili vlastní nůž a vidličku, jen vzácným hostům se prostíraly k jídlu. (J.)

- „*Vítám od božího slova!*“ – když šel někdo z kostela, po cestě i doma ho zdravili u katolíků „Witaj, witajće wotemše“, u protestantů „Z božim słowom witaj, witajće“. (J.) (V katolické Lužici též „Strowimy wotemše“; pozdrav se používá i dnes. Překlad využívá obdobný pozdrav doložený v Čechách.)

- Lužickosrbské přísloví říká: „Na svatbě jsou švagři, na posvícení strýcové, na křtinách kmotři.“ Právě ti jsou totiž zvaní především, a pak se všichni také takto oslovují. (J.) (Vzájemným uzavíráním sňatků, zvaním na posvícení a kmotrovstvím se v tradiční venkovské společnosti budovaly a udržovaly pevné sociální sítě, v méně narušeném konservativnějším prostředí je tomu tak stále.)

- Po oslavě a hostině se hostům dává s sebou domů *výslužka* –

něco jídla, koláčů apod., zčásti aby měli ještě na zítra, zčásti pro ty, kdo zůstali doma. (J.)

Na základě různých zdrojů připravili
Zuzana Bláhová-Sklenářová a Radek Čermák.
Přeložila Zuzana Bláhová-Sklenářová.

SVĚDECTVÍ

Zážitky srbského gymnazisty Jurije Bróska z Čech 80. let 19. století (1. část)

Jurij Brósk se narodil 25. srpna 1833 v Malešecích východně od Budyšína v rodině lužickosrbského duchovního Handrije Bróska (1802–1877). Vyrůstal ve velké farské rodině v Budestecích, kde byl jeho otec v letech 1834–1874 farářem. Jeho matce Amaliji Bróskové roz. Šolcic (1807–1885) věnoval otcův tehdy mladý přítel Handrij Zejler (1804–1872) krásnou píseň „Lubka lilija“. Amalija se stala matkou sedmnácti dětí, jen dvanáct se však dožilo dospělosti.

Poté, co vyšel z obecné školy, začal Jurij Brósk navštěvovat v roce 1834 měšťanku a od roku 1845 gymnázium v Budyšíně. V tomto období zažil rozhodující roky lužickosrbského národního obrození. V roce 1846 se konala velká srbská slavnost se zpěvy; mladý gymnazista byl nadšen. Brzo již nebyl pouze posluchačem, nýbrž i účinkujícím na těchto kulturních setkáních. Jako člena srbského gymnazijního spolku Societas Slavica Budissinensis,

založeného Jaroměrem Hendrichem Imišem (1819–1897) a vedeného Korlou Awgustem Jenčem (1828–1895), pohltila ho myšlenka obrozujícího se lužickosrbského národa. S mladistvým zápalem se začal zajímat o Srby a Slovanstvo.

Roku 1850 musel šestnáctiletý Jurij Brósk opustit budyšínské gymnázium kvůli slabým studijním výsledkům.

Na radu Křesčana Bohuwěra Pfula (1825–1889) nastoupil na gymnázium v Žitavě. Pokud to bylo možné, podílel se i odtamtud na srbském kulturním životě v Budyšíně, účastnil se zasedání Matice lužickosrbské, Budyšínské besedy a byl i jedním ze zakladatelů studentského spolku Lipa Serbska. V této době začal psát, skládat básně srbsky a vedl si srbský deník.

Po zakončení studií na žitavském gymnáziu studoval Jurij Brósk teologii v Lipsku a poté v letech 1861–1902 působil jako farář v Křišowě a Čětowě u Wósporku (na východní straně lužickosrbské jazykové oblasti, dnes již za hranicí). Byl členem Matice lužickosrbské a plodným autorem srbských náboženských písní a spisů, překladatelem. Zemřel 16. ledna 1915 ve Zhořelci; pochován je ve své bývalé farnosti w Čětowě.

Za studií v Žitavě se Jurij Brósk seznámil s českými spolužáky a obyvateli města. O prázdninách na svatodušní svátky v roce 1855 se vydal úplně sám na cestu ze Žitavy ke svému příteli ze školy Rudolfovi Strakovi, synovi faráře v Kovanci u Mladé Boleslavi, a odtud dále do Prahy, aby navštívil srbské přátele v Lužickém semináři. O tom vypráví ve svých pamětech, které sepsal již jako penzista německy s pomocí svého srbského deníku. Originální deník je však ztracen, paměti a vzpomínky se dochovaly pouze v rodinném archivu. Na „České styky“ vzpomíná Jurij Brósk jen v krátkých pasážích, avšak „Putování po české zemi roku 1855“ popisuje podrobně. Text přeložila **Trudla Malinkowa** z němčiny do lužické srbštiny, do hranatých závorek doplnila krátké vysvětlivky ke jmenovaným osobám.

České styky

Díky Strakovi, synu evangelického duchovního v Kovanci u Mladé Boleslavi, seznámil jsem se s českým jazykem. Můj zájem ještě zesílil, když jsem začal 10. června 1850 vyklízet [v Žitavě] komoru, kam jsem se měl nastěhovat, kterou dotud užívali čeští exulanti a ve které donedávna kázal česky farář Borot. Přitom jsem se seznámil také se zahradníkem Moráwkem, potomkem českých exulantů, kterého jsem později často navštěvoval; zaujalo mne jeho zkoumání dějin Žitavy a okolí.

Abych nezapomněl srbštinu, psal jsem si svůj deník srbsky.

V pátek 26. července mne navštívil bratr Božidar se svým přítelem Heydou a řekl mi, že mu náš dobrý otec dal peníze,

Jurij Brósk. Foto poskytl T. Malinkowa.

které jsme směli využít na krátkou cestu do českých končin. V neděli brzy ráno jsme se vydali s několika přáteli na výlet, ze kterého jsme se vrátili ve čtvrtek 1. srpna přes Rumburk do Budestec na prázdniny. Když jsme přišli odpoledne domů, šli jsme za otcem, abychom mu poděkovali a povyprávěli o tom, co jsme zažili.

*

V sobotu 28. září [1850] skončila škola. Zlepšil jsem si sice prospěch, ale do tercie jsem zatím ještě nepostoupil. Podařilo by se to, kdybych se nebyl zaobíral jinými věcmi. Mnoho času jsem věnoval srbštině a pod vlivem Straky, jeho přítele Boreckého a potomka českých exulantů Moráwka také češtině. Velmi mnoho času jsem vynaložil také na psaní deníku.

*

V pátek 4. května [1855] jsem se procházel s mladým Kučerou, potomkem českého exulanta, večer po městě. Rozmlouvali jsme o snění a věčném životě.

Putování po české zemi roku 1855

Přestože jsem se necítil zdravotně dobře, rozhodl jsem se pro cestu do Čech. Můj milý otec [Handrij Brósk, 1802–1877, farář w Budestecích] mi pro tento účel poslal šest tolarů. V pátek 25. května jsem vstal ve čtyři hodiny ráno a v jedenáct hodin jsem dopsal latinskou slohovou práci. Potom mi opět nebylo dobře, až se mi již ani cestovat nechtělo. Konečně odpoledne ve tři hodiny jsem opustil město, doprovodila mě paní Milla Zscharne [?] a její teta Marie, která mě vybavila lahví vína.

V Petrovicích, první české víscce, musel jsem si nechat od pana ředitele Kümmela okolkovat vyplněnou cestovní povolenku. Za krásného výhledu putoval jsem přes okolní hory a hrady přes Lvovou do Jablonného. Tady jsem se ubytoval u Zlatého slunce, potom jsem si nechal od kastelána ukázat kostel a hrob svaté Zdislavy. Po jednoduché večeři jsem si měl přisednout ke stolu pro stálé hosty, kde mě velmi přátelsky přivítali. Starosta Josef Mitter vyprávěl velmi zajímavě o starých časech, jak byla Lužice v roce 1635 připojena k Sasku, jak bylo město za reformace protestantské a bylo v roce 1622 rekatolizováno dominikány za pomoci Lichtenštejnů. Podívoval jsem se otevřenému a zajímavému vyprávění. Mluvili jsme také o rozdílech a společných rysech češtiny a srbštiny. Byla to velmi zajímavá rozprava.

Další den, v sobotu 26. května, vstal jsem již ve čtyři hodiny ráno. Bylo pěkné počasí, na cestu jsem se vydal v půl šesté. Při cestě stálo mnoho soch svatého [Jana] Nepomuka, patrona České země. Šel jsem přes Tolsberg [Tölzberg, vrch Tlustec; autor se snad mylí, vrch leží na opačné straně vsi] do Postřelné. Na ceduli stálo: Gemeinde Postram, Obec Postřelná, politický okres Jablonné, soudní okres Jablonné atd. Došel jsem až do Mimoně, kde jsem si vyšel na procházku v bílé čapce a v půl dvanácté jsem odjel poštovním vozem.

Přes krásné hraběcí lesy dojel jsem do Kuřívod, kde jsem kočímu koupil sklenku pálenky. Za to mě doporučil svému kolegovi, Čechovi, se kterým jsem se při další cestě mohl docela dobře dorozumět. Měl jsem takovou radost, že jsem bez přestání

zpíval srbské písně, k čemuž mě také kočí povzbuzoval.

Vystoupil jsem v Bělé pod Bezdězem, protože jsem dál musel jít pěšky. Jako průvodce mi doporučili jistého Heidricha, se kterým byla pěkná zábava. Naše cesta vedla pěknou stinnou dolinou a potom přes valdštejnovskou oboru. Najednou můj průvodce začal nadávat na luterány, a když jsem se přiznal k protestantství, podíval se udiveně na mě. Byl jsem rád, že jsem ho mohl brzo propustit.

Potom jsem prošel milou vískou Katusicemi, kde se „korčma“ nejmenuje hostinec, ale hospoda; došel jsem do Skalska, kde jsem měl odevzdat dopis žitavského kupce Kučery jeho příbuznému, sedlákovi Kučerovi. Přivítali mne a pohostili opravdu přátelsky. Sedlák Kučera mi ukázal další cestu, takže jsem navečer došel šťastně do Kovance.

Můj přítel Rudolf Straka, jeho důstojný otec i jeho sestry, které nerozuměly ani slovo německy, mě přivítali velmi srdečně. Fara je velmi malá, ale příjemná a hezká.

První den svátků, 27. května, jsem vstal v šest hodin a šel jsem se podívat, jak se věřící z dalekých končin, zčásti přijíždějící vozem, shromažďují před kostelíkem. Mnozí na faře odevzdali též všelijaké dary (potraviny). V devět hodin jsme šli do kostela: říká se „jít do kostela“, ne „kemši hič“, jak říkáme my Srbové, což znamená „jít na mši“. Pokud je to možné, místní luteráni nepoužívají žádné katolické výrazy. Paní Minna mi dala s sebou svázanou kytičku, jak je to tu a u nás na vsích zvykem.

S přítelem jsem vyšel na varhanní kruchtu, kde Jan Kumšt z Doubravičky, syn sedláka, hrál na varhany, pročez mu říkají „varhaník“. Učitele tu nemají, všechny děti z luteránských rodin mladší 12 let musí chodit do katolické školy. Z varhan jsem mohl přehlédnout jednoduchý a přeplněný kostelík. Ženy tu nechodí v čepcích jako v Lužici, ale v šátcích, které jim velmi sluší. Překvapilo mne, když jsem viděl, že se všichni líbají. Tímto zvykem se vyjadřuje blízká pospolitost věřících. Faráři líbají ruku.

Kázání důstojného starého faráře Straky jsem úplně nerozuměl. Ale rozuměl jsem natolik, abych pocítil dojetí nad jeho příjemnou řečí, mocnými, nadšenými slovy, jakož i nad vroucným zpěvem farníků. Když pravil farář „amen“, odpověděli všichni najednou: „Dej to Pán Bůh nebeský.“ To mi pohnulo srdcem. Jaké to zbožné, krásné zvyky, kterými věřící vyjadřují, že přijali Boží slovo, které vyslechli. *(pokračování příště)*

Přeložila Lucie Janovská Kolarovičová

ODJINUD

Stal se zázrak

Komentář Milenky Rječcyny v Serbských Nowinách 26. 7. 2013 k založení první lužickosrbské skupiny v drážďanské školce

Za opravdový zázrak lze označit nynější pokrok města Drážďan k podpoře Lužických Srbů. První argument je, že město si po staletí neuvědomovalo, jaký význam měli obyvatelé slovanského původu pro rozvoj dnešní saské metropole. A teď

tam ve školce založili lužickosrbskou skupinu! Druhý argument je, že se představitelé veřejné správy z řad zástupců většiny zabývají záležitostmi skupinky zástupců menšiny na rovnocenné úrovni. A ve spolupráci se spolkem, jehož předseda je Němec pocházející ze západu! Třetí argument je, že úroveň podpory Srbů v Drážďanech nepovažují za definitivní. Na různých úřadech spíš přemýšlejí o tom, zda a kde by mohli poskytnout dvojjazyčné vzdělávání i ve škole!

Ptám se, proč to jde v Drážďanech, a ne v Berlíně nebo Lipsku – tam, kde už desítky respektive stovky let žijí a studují mladí Srbové, kde pracují a zakládají rodiny? Mají tam své spolky a pravidelně se setkávají. Jsou tamější Srbové, kteří mají odpovědnost a jsou kreativní, jiní než srbsští rodiče v Drážďanech? Je na to jejich město příliš velké? Nebo je to osobní nezáměr nebo strach zabývat se vážně takovou myšlenkou? Jestlipak budou mít dále sílu předávat svým dětem jazyk a kulturu v plně německém, respektive multikulturním světě?

Mladí Srbové z Drážďan svůj ostrov v německém moři pevně ukotvili. Nejprve město souhlasilo s vytvořením skupiny ve čtvrti Nové město (Neustadt). Teď by snad jiná zájemkyně mohla vytvořit další takovou skupinu. Reklamní materiály, které připravila, visí i ve školce se srbskou skupinou. Bezprostředně z nich už rodiče utrhlí lístečky s telefonním číslem. Za samozřejmý krok označuje i starosta Martin Seidel postup jeho úřadu směrem k založení první srbské skupiny v německé mateřince, jejímž zřizovatelem je město. Kdyby se srbsky chtělo učit více dětí ve školce, město by zaměstnalo další srbskou vychovatelku. Není tohle podnět k zamyšlení pro další Srby mimo Lužici, aby pro své děti vytvořili přesně takový opěrný bod? Jinak drážďanský zázrak zůstane bohužel ojedinelý.

Přeložil račk

PROJEKT 2100

Najrjeńše wokomiki slódkenje mlodosće
Diana Zahrodniček (18 let), Chróšćicy

Wona je hižo cyły tydzeń do najwjetšeho swjedženja cyrkwinskeho lěta cyle napjata. Kóždy dzeń liči hodžiny, kelko hišće su hač do njedzele připołnja. Potom skónčnje mjenujcy widži swojeho přećela na konju, jako křižerja. Młode, šikwane holičo běše so mjenujcy před někotrymi tydženjami na serbskeho pachoła wudało. Hdyž tutu nowu powěsć wjesne holcy zhonichu, pak wjeselo pola wšitkich njeprěwahowaše, dokelž je młodostny jara wobľubowany pola serbskich holcow. Ale Madlenku je zbožo wuzwoliło, zo smě nětko z Jakobom chodźić. Staj jara do so zalubowanaj a pokazujetaj tutu lubosć cyle zjawnje před kóždym. A nětko je skónčnje tak daloko. Je njedzela rano. Madlenka wočini woči. Slónčne pruhi łoskotaja jeje nós. Pódl njeje wuhlada rjane čmowe wobličo, woči hišće zawrěnej. Pomału dótko so jeho chribjeta. Cyle ľahodnje. Nětko bliži so ze swojey hubu jeho šiji. Zlochka wokoši ju. Hubku po hubce bliži so nětko jeho hubje. A skónčnje wočinitej so tež Jakobowej

brunej wócce. “Dobre ranje mój najlubši. Słyšiš hižo hudźbu, kotruž je maći zaswěćila? Njeje to krasne začuće?” wjeseleše so Madlenka. Přez durje předobrywaja so mjenujcy zwuki oratorija “Nalěčo”, kaž kóžde lěto jutry rano. Po zhromadnej snědani poda so Jakub nětko dom k swojemu jutrownemu konjeje. Jěcha ze swojim nanom w porje. Madlenka spřihotuje w tym času blido za křižerjow, kotřiž přijěchaja jim na kofej. Při tym wotwjerći radijo na najwyši schodženk a spěwa lóštnje pasaży oratorija sobu. Rejuje po cyłej stwě, zo so jeje krótka suknička jenož tak w powětre pjerchota. Hdyž je jeje džěło zdokonjala, zawoła ju mać k zhromadnemu wobjedej pola džěda a wowki. Ale wjele jěsć tam nihtó nochce, dokelž su wšitcy tak napjeći, ói křižerjo a wězo tež žony, kotřiž so wo swojich muži abo přecelow starosća. Njetraje dołho a hižo je položca wot blida stanyła, dokelž dyrbyja nětko swoje konje sedlować, hišće raz zlochka wurjedźić a banty přiwjazać. Madlenka třěła při tym, kaž kóžde lěto, pěknje wobrazy. Nadobo su cyrkwinske zwony wusłyšeć. Wotbije dwanata hodžina. Signal za křižerjow, zo maja pomału na konja zalězc. Knježi wěsty njeměr, ale tola sedža po krótkim času wšitcy křižerjo na chribjetach brunáčow a šumjelow. Z dwora su hižo chorhojnicy widžeć. Tutym so nětko přizamknu. Mać Madlenki wužohnuje křižerjow ze swěćenej wodu z dwora. Nětko podadža so na kěrchow. Chorhoje so horje daja. Konje steja a měrnje wuši nastajeja. Farar wupraji skrótka požohnowanje. A nětko, nětko zaklinči přeni jutrowny kěrluš křižerjow. Je to hnujacy wokomik a zdobom tež wolóžacy. Nětko procesion běži. Madlenka pak je při wšěm hišće cyle napjata a njemóže so docyła prawje koncentrować. Bórze mjenujcy přińdu křižerjo susodneje wsy Jaseńcy, potajkim dyrbi tam tež jeje Jakub pódlá być. Ale hdže wón je? Je dele padnył a sebi něšto scinił? Trjeba pomoc? Je so něšto stało? Tute negatiwne myslički poľne stracha chodžachu Madlence nětko přez hłowu. Ale nětko Madlenka jich wuhlada. Kajki je to krasny wokomik. Wona je woprawdže horda na swojeho křižerja. Jakub mócnje sobu spěwa, ale w přestawce mjez štučkomaj, dari Madlence swój najrjeńši posměwk. Ale tutón wokomik njetraje dołho, a je hižo zaso nimo. Pomału, ale wěsće, bjez někajkich komplikacijow jěcha procesion z wjeski do drugeje. Nětko ma Madlenka dosć chwile, doma sobu hosći poslužować. Napjatosć je kaž wuduta. Po někotrych hodžinach džěła w domskim su znowa cyrkwinske zwony słyšeć, kotrež witaja křižerjow zaso domoj. Madlenka so zdrasći a smali z cyłymi swojimi zmachami na dwór. Tež mać přińdže nětko sobu won a wonej datej sej poslednje sylne “haleluja, zwońće zwony” jutrow w tutym lěće lubić. Husaca koža přejědže Madlenku

kóždy króc, hdyž wuhlada Jakuba. Po třoch koľach přez kěrchow a zhromadnej kónčnej modlitwje su wšitcy křižerjo zaso z konja dele zalězli, wolóženi a wjeseli. Wječor při zhromadnej bjesadze a pozdžišo na rejach wuhódnoća so tutón napinacy a krasny džeń. Wosebje Jakub je wjesoły, zo móže skónčnje zaso při swojej Madlence być a jej wo tym powědać, što je wón džensa dožiwił.

Slovníček: *swjedzeń – swátek, ličić – počítat, mjenujcy – totiž, zjawny – veřejný, loskotać – šimrat, huba – pusa (ústa), šija – krk, wokošić – polibit, hubka – pusa (polibek), stwa – místnost, blido – stůl, přizamknyć – připojit, kěrluš – duchovní píseň, hnujacy – dojemný, wolóžacy – úlevný, wuduty – splasklý, smalić – pádit, zmachi – věci (přislušenství)*

ZÁPISNÍK

Společnost přátel Lužice zve na **vernisáž výstavy lužickosrbského umělce Alojse Šolty a koncert pěveckého sboru lužických studentů a skupiny Jankahanka** v sobotu 28. 9. 2013 od 18:00. Umělecký řezbář Alojs Šolta hledá v dubových kořenech obličej a lidské postavy a mrtvé kusy dřeva tak v jeho rukou zase ožívají. Pěvecký sbor a skupina Jankahanka pak svým vystoupením přiblíží domácímu publiku fenomén Schadžowanky – každoročního setkání lužickosrbských studentů.

Společnost přátel Lužice pořádá dne 9. listopadu 2013 **Den dřevanské kultury a jazyka**. Dřevansko (Wendland-Drawehn) je oblast na dolním Labi, kde se slovanský jazyk (tzv. dřevanština, polabština) udržel až do poloviny 18. století a do jisté míry byl písemně zaznamenán. V Lužickém semináři v Praze proběhnou přednášky o dějinách a jazyce Dřevanů, jakož i obrazové představení současného Dřevanska. Na programu bude také vystoupení taneční a krojové skupiny z Dřevanska, které se bude konat v Barácnické rychtě v Praze na Malé Straně. Pozvánka bude rozeslána v dalším čísle ČLV, podrobnosti budou zveřejněny také na webových stránkách společnosti. Srdečně vás zveme!

V minulém čísle jsme v rubrice Dopisy při přepisu textu chybně uvedli, že Smetanovo divadlo se nacházelo v České Lípě. Správně mělo být uvedeno v Praze (jde o dnešní Státní operu). Za chybu se omlouváme.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, tel. 234 813 146, za finanční podpory ministerstva kultury ČR ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků. Cena 20 Kč.

Redakční rada: výkonná redaktorka Lucie Janovská Kolarovičová, Řetězová 8, 110 00 Praha 1, lucie_kolarovicova@centrum.cz; zástupce Petr Kalina, vestnik@luzice.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Jan Zdichynec, Eliška Papcunová.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet ČSOB (Poštovní spořitelny) 181757044/0300.

Objednávky a stížnosti na nezasilání: Klára Poláčková, Habartická 1a, 190 00 Praha 9, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor.

MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.